

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

УДК 343.97

Дар'я Олександрівна ВАСИЛЬЄВА,
ад'юнкт
(Харківський національний універ-
ситет внутрішніх справ, м. Харків,
Україна)

АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ОЗНАК ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ГРА- ЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Статтю присвячено виявленню типових кримінально-правових ознак осіб, які вчиняють злочини у сфері грального бізнесу, та їхньому критичному аналізу відповідно до реальної ситуації протидії вказаній злочинності. На основі вивчення слідчої та судової практики виявлено низьку ефективність протидії незаконному гральному бізнесу: до кримінальної відповідальності притягаються низові виконавці злочинів або ватажки окремих груп на рівні одного грального закладу. Запропоновано у практиці запобігання та протидії злочинам у цій сфері приділяти увагу особливо небезпечним та професійним злочинцям, які здатні на створення групи з незаконного грального бізнесу з різними формами співучасті, організацію її злочинної діяльності та керівництво нею.

Ключові слова: гральний бізнес, кримінологічна характеристика, особа злочинця.

Постановка проблеми. У кримінології вивчення особистості злочинця підпорядковано виявленню закономірностей злочинної поведінки, її детермінації та розробленню науково обґрунтованих рекомендацій з боротьби зі злочинністю [1, с. 274]. Таким чином, кримінологічне дослідження особи злочинця має виключне значення для пізнання феномену злочинності та розроблення відповідних заходів запобігання.

Отже, дослідження кримінологічної характеристики злочинів у сфері грального бізнесу буде неповноцінним без виявлення значущих ознак особи злочинця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Складність досліджуваного питання зумовлює численність та різноманіття поглядів відносно як визначення самого поняття особи злочинця, так і його змісту, тобто струк-

тури особи злочинця, її елементів, що проявилось у великій кількості наукових досліджень, зокрема таких вчених, як А. І. Алексєєв, Ю. М. Антонян, В. В. Голіна, А. Ф. Зелінський та ін. [2, с. 84–90; 3; 4, с. 10; 5, с. 93–94; 6, с. 29–44; 7, с. 236–239], розгляд питань особистості злочинця став невід’ємною частиною навчальних видань [8, с. 72–92; 9, с. 127; 10, с. 45; 11, с. 94]. Спеціальні питання кримінологічної характеристики особистості злочинця у сфері грального бізнесу розглядалось в окремих наукових дослідженнях [12; 13], найбільш ґрунтовним з яких є дисертація Н. О. Петричко [14].

Ми приєднуємося до погляду на визначення особистості злочинця як сукупності істотних і стійких суспільних ознак і соціально зумовлених біопсихологічних особливостей індивіда, що, об’єктивно реалізуючись у вчиненні конкретного злочину, надають його вчинку характеру суспільної небезпеки, а винній особі – властивості суспільної небезпеки, у зв’язку з чим вона притягується до відповідальності, передбаченої кримінальним законом [15]. У свою чергу, особистість злочинця являє собою цілісне утворення, що складається з декількох елементів (складових частин), сукупність яких, через певні зв’язки знаходяться у взаємодії між собою, формує її структуру. Відповідні складові групуються, утворюючи самостійні блоки – групи ознак і властивостей: соціально-демографічні ознаки; особистісно-рольові особливості; соціально-психологічні якості; риси правової та моральної свідомості; психологічні відхилення й аномалії; кримінально-правові ознаки; загальнознаючі позитивні людські якості [16, с. 166].

Незважаючи на доволі вагомий доробок у цьому науковому напрямі, у результаті його вивчення став очевидним висновок про необхідність подальшого розроблення питань типових ознак особи злочинця у сфері грального бізнесу та розв’язання певних проблем у баченні цих ознак науковцями й відповідності його до реальної ситуації протидії злочинам у вказаній сфері. Зокрема, наше дослідження виявило зосередженість проведених наукових пошуків на соціально-демографічних, психологічних та інших рисах особистості, які не мають особливого значення для розроблення методів запобігання та протидії цьому негативному явищу. На наш же погляд, на основну увагу при дослідженні особи злочинця у сфері грального бізнесу застосовують кримінально-правові ознаки, на які у проведених дослідженнях звертається мало уваги, а якщо увага приділяється, то дослідник зупиняється на констатації статистичних спостережень та досліджень, не докладаючи певних зусиль щодо їхнього критичного аналізу.

Мета дослідження: виявлення типових кримінально-правових ознак осіб, які вчиняють злочини у сфері грального бізнесу, та їхній критичний аналіз відповідно до реальної ситуації протидії вказаній злочинності.

Виклад основного матеріалу. Ні для кого не секрет, що серед осіб, які вчиняють злочин, домінує перевернута система цінностей, орієнтацій, що впливають на конкретну особистість.

Ознакою злочинів, що пов’язані з незаконним гральним бізнесом, є їхній корисливий характер, оскільки вони, по суті, вчиняються з метою отримання прибутку. В основі їхнього способу лежать азартні ігри, участь у

яких визначається корисливою мотивацією, оскільки в людини завжди існує бажання швидкого та легкого збагачення. На думку А. Ф. Зелінського, «корисливу мотивацію» можна диференціювати: жадібність до накопичення грошей та матеріальних цінностей; прагнення до матеріального комфорту і благополуччя, придбання престижних цінностей, вибір життя «не гірше, ніж в інших»; пияцтво, прагнення до вільного розгульного життя та інші порочні схильності, що потребують матеріальних витрат; викривлене розуміння інтересів служби, кар'єристські прагнення, бажання задовольнити керівництво, отримати та підтримати необхідні для служби знайомства та зв'язки; особисті матеріальні потреби (тимчасові або відносно постійні), побутові потреби в «дефіцитних» предметах або матеріальному прагненні допомогти сім'ї та інші прагнення [17, с. 86].

Домінуючим мотивом вчинення злочинів у сфері незаконного грального бізнесу є корисливість, що можна пояснити не тільки вказаними А. Ф. Зелінським порочними схильностями та потребами, але й такими, що викликані сучасним матеріальним рівнем життя в країні.

Це підтверджується результатами узагальнення слідчо-судової практики. Зокрема, зі 153 осіб, обвинувачених у зайнятті гральним бізнесом, переважна більшість (104 особи/68 %) виявилися безробітними, у багатьох на утриманні знаходяться неповнолітні діти (23 %) та інші близькі особи, у всіх при вивченні особи виявилися матеріальні проблеми, пов'язані з хворобою близької особи чи самого обвинуваченого, необхідності утримання родичів, великої родини, виплати банківських кредитів, наркотичної залежності, інвалідності, просто тяжкого матеріального стану і того ж самого безробіття.

Це ні в якому разі не виправдовує вчинення злочину, але підтверджує корисливий мотив даного виду злочинів, оскільки саме матеріальні проблеми намагалися вирішити ці особи шляхом зайняття незаконним видом бізнесу.

Лише один обвинувачений виявився пенсіонером, хоча і не за віком, один – інвалідом, усі інші знаходилися у працездатному віці, отже мали потенційну можливість вирішувати матеріальні питання своєю працею. Однак, судячи з рівня освіти, за результатами узагальнення якого лише 16 % засуджених за зайняття гральним бізнесом мали вищу освіту, 5 % – не закінчили її отримання, інші ж мали освіту неповну середню (6 %), середню загальну (47 %), середню спеціальну (28 %), можна дійти висновку, що в типовому випадку до незаконного бізнесу вдаються особи, які не бажають або не мають можливості вчитися, а працювати фізично або за отриманими робітничими спеціальностями також не мають бажання.

У випадках працевлаштованості обвинувачені мали такі місця роботи чи навчання: приватний підприємець – 16 %; найманий працівник – 12 %; директор (голова) – 2 %; учень навчального пункту шахти – 1 %.

Переважає більшість злочинців була чоловічої статі – 82 %, що напевно пов'язане з належністю до нежіночих обов'язків із вирішення матеріальних проблем життя. Однак це, можливо, викликане необхідністю докладання певних зусиль щодо створення умов для зайняття гральним бі-

знесом, а також тим, що в більшості випадків цей вид злочину пов'язано з технікою. На такі висновки наштовхує загальне враження, яке склалося під час дослідження практики розслідування щодо способів вчинення цих злочинів жінками. Майже в усіх випадках жінки не брали участі в підготовці злочину – вони користувалися вже створеними гральними закладами, що після заборони грального бізнесу масово закривалися їхніми володільцями, які не бажали продовжувати бізнес незаконно. При цьому не було необхідності підшукувати та налаштовувати гральні засоби, їх треба було лише ввімкнути.

Виявлення типового для осіб, яких обвинувачено в зайнятті гральним бізнесом, родинного стану підтвердило загальну тенденцію більшої схильності до вчинення злочину осіб, які не створили або втратили сім'ю: лише 26 % виявилися одруженими, більшість же – неодружені (65 %), розлучені (7 %) або удівці (2 %).

Нетиповим для цього виду злочинів виявилось вчинення його особою, яка зловживає наркотичними засобами чи алкоголем або має порушення психіки: лише 6 % засуджених перебувало на наркологічному обліку, жодного – на психіатричному. Це можна пояснити також певною складністю способів вчинення цього злочину, для реалізації яких потрібні здатність до ясного мислення та впевненість дій.

Такий поверхневий огляд соціально-демографічних ознак особи у зв'язку з корисливим мотивом складає загальний позитивний образ людини, яка мала на меті через злочин вирішити особисті матеріальні проблеми, а не отримати понадприбуток, який може принести гральний бізнес.

Переходячи до саме кримінально-правових рис засуджених за незаконний гральний бізнес осіб, звернімо увагу на такий показник, як наявність судимості: 14 % засуджених раніше судимі, а 13 % не мали судимості в силу ст. 89 Кримінального кодексу (КК) України, переважна більшість не притягалася раніше до кримінальної відповідальності (73 %). Отже, типовою рисою осіб, які займаються незаконним гральним бізнесом, є відсутність злочинного досвіду. Такий висновок викликає суперечливі міркування. З одного боку, виникає питання: чому ці особи вперше вчиняють саме цей злочин? Можливі пояснення: їх не лякає кримінальна відповідальність у вигляді штрафу, у суспільстві склалося ставлення до грального бізнесу як до цілком законної діяльності, можна вигадати й інші. Проте, з іншого боку, напрошується висновок, що в такий спосіб дійсні організатори, ініціатори створення грального бізнесу використовують недосвідчених осіб як засіб відведення відповідальності від себе.

У додаток до цього, ці особи за місцем проживання та роботи характеризуються: позитивно – 75 %; посередньо – 15 %; задовільно – 10 %; негативно – не виявлено випадків; відношення їх до своєї вини: повне визнання – 91 %; часткове визнання – 3 %; невизнання – лише у 6 %; відношення до вчиненого: щире каяття – 86 %; допомога слідству – 62 % засуджених.

Сукупність таких позитивних характеристик особи засудженого з відсутністю судимості відіграє роль обставин, що суттєво пом'якшують

відповідальність. Іноді до цього набору залучаються інші вже вказані нами обставини, а також, якщо при малорезультативній роботі органів розслідування особа вказує на належність незаконного бізнесу іншій особі, проте не видає основного учасника злочину, посилаючись на неволодіння даними про його особу, то незначна роль у вчиненні злочину також зараховується в пом'якшувальні обставини.

Результат очевидний – особі призначається мінімальне покарання, яке за умови мовчання за неї сплатить реальний організатор злочину, який, у свою чергу, не притягується до відповідальності й не зазнає суттєвих неприємностей у зв'язку з розслідуванням, оскільки має в рази більші доходи від грального бізнесу, ніж навіть збільшені зараз штрафи в санкції ст. 203-2 КК України.

Такі висновки ґрунтовані додатково на несхожості виявлених на практиці ознак тим, що даються в спеціальній літературі. Зокрема, Н. О. Петричко вказує: «...особам, які вчиняють злочини, що пов'язані з порушенням порядку зайняття господарською діяльністю, ухиленням від сплати податків, втягненням неповнолітніх у зайняття азартними іграми, шахрайством тощо, притаманні негативні моральні якості, зокрема: нігілізм, цинічне і неважливе ставлення до моральних цінностей суспільства. Особі організатора незаконних азартних ігор – злочинцю професіоналу – притаманні такі властивості, як корислива мотивація своєї діяльності, для задоволення якої використовуються різноманітні способи, засоби, вміння та навички, а також психологічні прийоми впливу на громадян для їх ошукування» [14, с. 109].

Враховуючи результати її емпіричних досліджень, встановлено, що професійними злочинцями були 86 % з усіх досліджених осіб, які організовували незаконні азартні ігри (зазвичай це чоловіки віком 18–40 років, які не були засудженими, мають вищу освіту та, як правило, є суб'єктами підприємницької діяльності, власниками та керівниками закладів у сфері грального бізнесу). Більше того, організатор незаконних азартних ігор зазвичай є членом організованої злочинної групи (чи навіть злочинної організації). Це також пов'язано з тим, що навряд чи одноосібно можна ефективно організувати (провести) незаконні азартні ігри, особливо коли йдеться про їхнє тривале чи масове проведення, публічність (або навпаки – прихованість), збереження призів і грошового фонду для гри, забезпечення охорони та функціонування грального обладнання, здійснення охорони території (місця) для проведення таких ігор, а також забезпечення безпеки самого процесу гри. Крім цього, протиправна організаційна діяльність щодо незаконних азартних ігор обов'язково вимагає чіткого розподілу ролей і, особливо, наявності підставних осіб, які б «маскувалися» під звичайних учасників, а це можливо тільки за наявності (організованої) групи. З огляду на це має об'єктивно функціонувати і сама зазначена група чи організація.

Цим злочинним спільнотам Н. О. Петричко надає такі характеристики: наявність кількох осіб (три і більше – в організованій групі, п'ять і більше – у злочинній організації); стійкість; об'єднаність єдиним планом; розподіл ролей учасників групи; спрямованість на досягнення єдиного відомого всім

членам плану; можливі й такі риси (як правило, коли йдеться про злочинну організацію) – ієрархічність, мета безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів, наявність чіткого керівництва та координації дій учасників, забезпечення функціонування злочинної спільноти та навіть озброєність [14, с. 109].

Такі висновки підтверджуються впевненим віднесенням незаконного грального бізнесу до однієї зі сфер організованої злочинності. Зокрема, М. В. Корнієнко традиційними сферами організованої злочинності називає рекет, бандитизм, незаконний гральний та секс-бізнес [18, с. 27].

Міжнародний досвід, заснований на багатоглибкій історії грального бізнесу, свідчить про те ж: «Після скасування поправки до Конституції, що встановлює «сухий закон», – відзначає Р. Кларк, – основним джерелом доходів організованої злочинності стали азартні ігри. Азартні ігри провокують злочинність. Ваш успіх визначається не стільки вашими зусиллями, скільки випадком» [19, с. 90]. Цю точку зору підтверджує й офіційна статистика 1977 р. про доходи організованої злочинності в США [20]: зокрема, газета «Тайм» того періоду опублікувала такі дані: азартні ігри приносили доходів більш 38 млрд доларів на рік; наркобізнес – 5 млрд; порнографія й проституція – 2 млрд; насильницькі злочини – 1,5 млрд; нелегальний продаж медичних препаратів і спиртних виробів – 1,5 млрд.

Картина, виявлена нами, не підходить під такі характеристики організованості незаконного грального бізнесу: у переважній більшості (166 епізодів/85 %), судячи з обвинувачення, злочин вчинений однією особою. Відповідно, у 15 (8 %) та 13 (7 %) епізодах брали участь дві та три-п'ять осіб. Жодного випадку вчинення злочину організованою групою чи злочинною організацією не виявлено, форма співучасті у 100 % таких епізодів – попередня змова групи осіб.

У 27 випадках (14 %) слідством взагалі не були встановлені навіть особи інших співучасників злочину та їхня роль у вчиненні злочину. При цьому в 167 випадках усіх осіб встановлено, а злочин був учинений однією особою в 168 випадках, тобто всіх учасників злочину встановлено лише в одному випадку вчинення злочину групою осіб.

Досліджені матеріали слідчої та судової практики містять усього п'ять випадків притягнення до відповідальності за співучасть у зайнятті гральним бізнесом (три – за ч. 5 ст. 27 та ч. 1 ст. 203, два – за ч. 2 ст. 27 та ч. 1 ст. 203-2 КК України). Виявлено випадки, коли винними в зайнятті гральним бізнесом визнавалося осіб, яких було безпосередньо виявлено та затримано на місці вчинення злочину, гральні засоби належали їм за договором оренди, договору зберігання, або це були працівники грального закладу, у деяких випадках взагалі не встановлено, кому належать гральні засоби і приміщення та в який спосіб указані особи отримали можливість ними користуватися. У всіх цих випадках слідством не були встановлені можливі співучасники цих осіб. Цей факт ще раз наголошує на висновку, що злочинці навчилися приховувати свою участь у цьому злочині, підсуваючи правоохоронним органам в якості винної особи одного виконавця, якого безпосеред-

ньо затримали на місці виявлення грального закладу.

Отже, наявний практичний матеріал віддзеркалює дійсну картину низької ефективності боротьби з незаконним гральним бізнесом, тому що до кримінальної відповідальності, на жаль, притягаються здебільшого виконавці злочинів, у найкращому випадку – ватажки окремих груп, які організовують, підтримують та контролюють діяльність одного грального закладу. Але організатори більш високого рангу, які не беруть прямої участі в здійсненні конкретних злочинів, а лише фінансують її та забезпечують матеріально (приміщенням, гральними засобами), до сфери кримінального переслідування потрапляють лише як свідки, а іноді і взагалі не встановлюються.

Вирішення завдань кримінології щодо особи злочинця повинне здійснюватися через узагальнення типових рис особи злочинця та досвіду їхнього використання у протидії злочинності, тобто через типологію особи злочинця та систему методів та прийомів роботи з кожним типом. Визначення типів осіб, які вчиняють злочини у сфері грального бізнесу, надасть шлях до виявлення причин вчинення ними злочинів та розроблення методів протидії вчиненню ними нових злочинів.

На наш погляд, для вирішення цього завдання в кримінологічну науку можна залучити результати суміжних наук, зокрема криміналістики. Загальні для криміналістики типології особи злочинців докладно дослідив І. І. Рубцов і виділив залежно від соціального генезису становлення на злочинний шлях такі типи особи злочинця [21, с. 122]:

1. Особливо небезпечні злочинці – це рецидивісти, неодноразово засуджені особи, стійка злочинна поведінка яких має яскраво виражений кримінальний характер.

2. Професійний тип – самий небезпечний тип особистості, відрізняється правовим нігілізмом, досить низькою загальною й моральною культурою, злочинною настановою.

3. Звичний тип злочинця характеризується значною деформацією в структурі соціальної спрямованості, соціально-психологічні властивості особистості нестійкі й суперечливі, позитивний компонент слабко виражено, має погані звички, яких не може позбутися, однак багато які з них призводять до порушення закону.

4. Випадковий тип злочинців – особи, які вперше вчинили нетяжкі злочини в результаті випадкового збігу обставин і в суперечності із загальною характеристикою всієї передкримінальної поведінки.

Як ми встановили вище, досліджуючи типові ознаки особи, яка займається незаконним гральним бізнесом, до вчинення цього злочину найчастіше причетні третій та четвертий типи злочинців. В одиничних випадках це може бути другий тип – лише в чотирьох випадках нами встановлене повторне вчинення цього злочину, що вказує на відсутність спеціалізації на його вчиненні. Рецидив також було виявлено в одиничних випадках. Проте, враховуючи зроблений нами висновок про невідповідність практики розслідування злочинів дійсній картині незаконного грального бізнесу, ситуація

повинна бути протилежна: типовим для цього виду злочинів слід вважати вчинення його першим та другим типами злочинців, які здатні на створення групи з різними формами співучасті, організацію та керівництво злочинною діяльністю цієї групи із незаконного грального бізнесу, використовуючи осіб, які відносяться до третього та четвертого типів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз слідчої та судової практики виявив низьку ефективність боротьби з незаконним гральним бізнесом: до кримінальної відповідальності притягається здебільшого виконавців злочинів, у найкращому випадку – ватажків окремих груп, які організовують, підтримують та контролюють діяльність одного грального закладу; організатори більш високого рангу, які не беруть прямої участі в здійсненні конкретних злочинів, а лише фінансують її та забезпечують матеріально (приміщенням, гральними засобами), уникають кримінальної відповідальності.

Відповідно до запропонованої до використання в кримінології типології злочинців увага науковців при розробленні методів запобігання та протидії злочинам у сфері грального бізнесу повинна приділятися особливо небезпечним та професійним злочинцям, які здатні на створення групи з різними формами співучасті, організацію та керівництво злочинною діяльністю цієї групи з незаконного грального бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Криминология: учеб. для юрид. вузов / авт. кол.: А. И. Алексеев, Ю. Н. Аргунова, С. В. Ванюшкин и др.; под общ. ред. А. И. Долговой. Москва: Норма-Инфра-М, 2001. 784 с.
2. Алексеев А. И. Криминология: курс лекц. Москва: Щит-М, 1998. 339 с.
3. Антонян Ю. М. Изучение личности преступника: учеб. пособие. Москва: ВНИИ МВД СССР, 1982. 80 с.
4. Голіна В. В. Попередження тяжких насильницьких злочинів проти життя й здоров'я особи: навч. посіб. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків: Рубікон, 1997. 50 с.
5. Зелінський А. Ф. Криминологія: навч. посіб. Харків: Рубікон, 2000. 265 с.
6. Личность преступника и уголовная ответственность. Правовые и криминологические вопросы: межвуз. науч. сб. / редкол.: Даурова Т. Г., Демидов Ю. А., Ной И. С. (отв. ред.), Рыбак М. С., Тихонов К. Ф., Шостак Н. С. Саратов: Сарат. ун-т, 1981. 136 с.
7. Филонов В. П. Состояние, причины преступности в Украине и ее предупреждение / Донецкий ин-т внутренних дел при Донецком гос. ун-те. Донецк: Донецчина, 1999. 639 с.
8. Криминология: учебник / Антонян Ю. М., Дашков Г. В., Кудрявцев В. Н. и др.; под ред. В. Н. Кудрявцева и В. Е. Эминова; М-во образования РФ, Моск. гос. юрид. акад. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Юрист, 2004. 34 с.
9. Криминология: учебник / Акутаев Р. М., Бурлаков В. Н., Вандышев В. В. и др.; под ред. В. Н. Бурлакова, В. П. Сальникова; МВД России, С.-Петербург.

акад. МВД РФ. СПб.: Лань, 1998. 573 с.

10. Криминология: учеб. пособие / Голоднюк М. Н. и др.; под ред. проф. Н. Ф. Кузнецовой; МГУ им. М. В. Ломоносова. Москва: Зерцало, 1998. 158 с.

11. Курс криминології: підручник: у 2 кн. / О. М. Джужа та ін.; заг. ред. О. М. Джужа; Нац. акад. внутр. справ України. Київ: Юрінком Інтер, 2001. Кн. 1: Загальна частина / відп. ред. Я. Ю. Кондратьєв. 352 с.

12. Вознюк А. А., Пиняга Р. О. Характеристика осіб, які вчиняють злочини, пов'язані із зайняттям гральним бізнесом. *Вісник Харк. нац. ун-ту внутр. справ*. 2012. № 4 (1). С. 96–102.

13. Рябчук С. В. Гральний бізнес: криминологічна характеристика та тенденції розвитку в Україні. *Право і суспільство*. 2016. № 4 (2). С. 182–188.

14. Петричко Н. О. Незаконні азартні ігри: кримінально-правове та криминологічне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2010. 258 с.

15. Даньшин И. Н. К вопросу о личности пре ступника. *Проблемы социалистической законности*. 1980. Вып. 6. С. 117–126.

16. Криминологія. Загальна та Особлива частини: підруч. для юрид. спец. вищ. навч. закл. / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, О. Г. Кальман, О. В. Лисодєд; за ред. І. М. Даньшина; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2003. 351 с.

17. Зелинский А. Ф. Криминальная мотивация хищений и иной корыстной деятельности: монография. Киев: УМКВО, 1990. 248 с.

18. Корнієнко М. В. Організована злочинність в Україні: сучасний стан, криминологічна характеристика, заходи протидії. Київ: Фонд юрид. науки, 2004. 300 с.

19. Кларк Рамсей. Преступность в США. Замечания по поводу ее природы, причин, предупреждения и контроля / пер. с англ. А. С. Никифорова; под ред. Б. С. Никифорова. М.: Прогресс, 1975. 422 с.

20. The Nation: THE MAFIA Big, Bad and Booming. *TIME Magazine*. 1977. May 16. P. 33.

21. Рубцов И. И. Криминалистическая характеристика преступлений как элемент частных методик расследования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. СПб., 2001. 225 с.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2018

Дарья Александровна ВАСИЛЬЕВА,

ад'юнкнт

(Харьковский национальный университет внутренних дел, г. Харьков)

АНАЛИЗ УГОЛОВНО-ПРАВОВЫХ ПРИЗНАКОВ ЛИЦ, СОВЕРШАЮЩИХ ПРЕСТУПЛЕНИЯ В СФЕРЕ ИГОРНОГО БИЗНЕСА

Статья посвящена выявлению типичных уголовно-правовых признаков лиц, совершающих преступления в сфере игорного бизнеса, и их критическому анализу в соответствии с реальной ситуацией противодействия указанной

преступности. На основе изучения следственной и судебной практики выявлена низкая эффективность противодействия незаконному игорному бизнесу: к уголовной ответственности привлекаются низовые исполнители преступлений или главарь отдельных групп на уровне одного игорного заведения. Предложено в практике предотвращения и противодействия преступлениям в сфере игорного бизнеса уделять внимание особо опасным и профессиональным преступникам, которые способны на создание группы с различными формами соучастия, организацию и руководство преступной деятельностью этой группы незаконного игорного бизнеса.

Ключевые слова: *игорный бизнес, криминологическая характеристика, личность преступника.*

Daria. O. VASYLIEVA,

postgraduate student

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

ANALYSIS OF CRIMINAL AND LEGAL FEATURES OF PERSONS COMMITTING CRIMES IN THE GAMBLING SPHERE

The article is focused on the detection of typical criminal and legal features of persons committing crimes in the gambling sphere, and their critical analysis of compliance with the actual situation of counteracting this crime. Based on the study of investigative and judicial practice, low effectiveness of countering illegal gambling business has been revealed: lower executors of crimes or heads of certain groups at the level of one gambling establishment are brought to criminal liability. The has offered to pay attention to especially dangerous and professional criminals in the practice of preventing and countering crimes in the gambling business, who are capable of creating a group with various forms of implication, organizing and directing criminal activities of this group from illegal gambling.

Key words: *gambling business, criminological characteristics, offender's personality.*